

Saksbehandler: Gard Lindseth

Saksdokumenter

Saksdokument SKR 11/07 Samisk kirkeråds videre arbeid med urfolksspørsmål (*vedlagt*)

Oppfølging av saker i de økumeniske organisasjoner

Kirkenes Verdensråd (KV)

Sammendrag

Kirkenes Verdensråds (KV) urfolksprogram ble etablert i 1995 og lokalisert til Genève. I 2003 ble KV's urfolksprogram flyttet til Bolivia, noe som ble oppfattet som en nedtrapping av urfolksengasjementet i KV. Høsten 2006 ble det besluttet i KVs sentralkomité at urfolksprogrammet skal flyttes tilbake til Genève, men det har vært noe usikkerhet i forhold til finansieringen av programmet. MKRs generalsekretær har vært i en dialog med KVs generalsekretær om hvor kontoret skal være og hvordan det skal finansieres. KV har utfordret Dnk og de andre nordiske kirkene til å gå inn med økonomiske midler slik at man kan ansette en ny urfolkskoordinator. Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd blir nå bedt om å yte midler for at denne kan starte siste halvår 2007, og Kirkens Nødhjelp er bedt om det samme.

Parallelt med KV jobber Luthersk Verdensforbund (LVF) også med å få etablert et eget urfolksprogram. Som et ledd i dette arbeidet arrangerte LVF en urfolkskonsultasjon i Karasjok 20.-24. september 2006 hvor Mellomkirkelig råd ser LVFs arbeid som viktig, men vil i denne omgang først og fremst prioritere at Dnk støtter KV's urfolksprogram slik at kontinuiteten i et mangeårig urfolksarbeid opprettholdes. Samtidig er det viktig at LVF fortsetter nettverksarbeid og teologiske studier om og med urfolk, og at LVF og KV koordinerer sine aktiviteter.

Forslag til vedtak

1. Mellomkirkelig råd støtter forslaget om å flytte urfolksprogrammet i Kirkenes Verdensråd tilbake til Genève og de tiltak som er foreslått fra Dnks side i så måte.
2. Mellomkirkelig råd ser det som viktig at det foregår en koordinering av urfolksarbeidet i Det lutherske verdensforbund og Kirkenes Verdensråd
3. Mellomkirkelig råd vil bidra økonomisk til Kirkenes Verdensråds urfolksprogram, og vil be Samisk kirkeråd delta i aktivitetene i KVs og LVFs arbeid innen denne sektoren.

Saksbehandler: Line M. Skum

Saksdokumenter:

1. Karasjokerklæringen av 22.02.1998
2. Sluttdokument fra LVF's urfolkskonsultasjon i Karasjok 20 – 24.09.2006

Samisk kirkeråds videre arbeid med urfolks- spørsmål

Sammendrag

Urfolksengasjementet har vært en viktig del av Samisk kirkeråds virksomhet helt siden oppstarten i 1993. Da urfolksprogrammet i Kirkens Verdensråd (KV) ble etablert i 1995, ble dette programmet en viktig samarbeidspart. Urfolkskoordinatoren var lokalisert i Genève hvor også andre viktige internasjonale organisasjoner holder til, deriblant FN. I 2003 ble KV's urfolksprogram regionalisert, men urfolksrepresentanter på KV's generalforsamling i Porto Alegre kom med en sterk anmodning om at urfolksprogrammet bør flyttes tilbake til Genève. Man opplevde regionaliseringen som en nedtrapping av urfolksengasjementet.

Høsten 2006 ble det besluttet at urfolksprogrammet skal flyttes tilbake til Genève i løpet av 2007. KV har utfordret Dnk og de andre nordiske kirkene til å gå inn med økonomiske midler slik at man kan ansette en ny urfolkskoordinator.

Selv om Luthersk Verdensforbund (LVF) også arbeider med å få etablert et eget urfolksprogram, vil det i denne omgang være viktig at Dnk støtter KV's urfolksprogram slik at kontinuiteten i et mangeårig urfolksarbeid opprettholdes.

Forslag til vedtak

1. Samisk kirkeråd har opplevd at Kirkenes Verdensråds urfolksprogram har vært en viktig samarbeidspart i arbeid med urfolksspørsmål helt siden det ble etablert i 1995. Urfolksprogrammet har også bidratt positivt inn i internasjonale prosesser for å ivareta urfolks rettigheter.
2. Samisk kirkeråd vedtar at det i 2007 settes av kr. 70 000. av disponible OVF midler til urfolksprogrammet i Kirkens Verdensråd.

Saksorientering

Urfolksarbeid har vært en del av Samisk kirkeråds virksomhet siden 1994. Kontakt og utveksling med Sanfolket i Botswana var oppstarten til dette arbeidet. Kuru Development Trust, den gang lokalisert i D'kar, var den viktigste samarbeidsparten.

Da urfolksprogrammet i Kirkenes Verdensråd formelt ble etablert i 1995 og en urfolkskoordinator ble ansatt, ble det naturlig for SKR å etablere kontakt med denne internasjonale, økumeniske organisasjonen. Generalsekretæren i SKR var den gang med i ansettelsen av biskop Eugenio Poma til denne stillingen i KV.

Etter anbefaling fra SKR, fikk en samisk ungdom et *internship* i KV's urfolksprogram fra 1997-99. Dette økte urfolkssamarbeidet mellom Dnk og KV. I 1998 arrangerte Dnk i samarbeid med KV, Karasjok konsultasjonen hvor urfolk fra ulike deler av verden deltok. Det var første gang samer stod som vertskap for en internasjonal kirkelig urfolkskonferanse, og dette var den første globale konsultasjon om land og spiritualitet. I Karasjok erklæringen sto det blant annet: "I anledning av Kirkenes Verdensråds (KV) 50 års-jubileum og i rammen av den kommende jubileumsfeiringen, utfordrer vi KV, og andre internasjonale kirkeorganisasjoner til å arbeide for å gjennomgå og vurdere gjennomføringen av tidligere vedtak i KV og andre internasjonale kirkelige organer, å sikre at det blir etablert et program for urfolk på permanent basis..."

I 2003 ble KV's urfolksprogram regionalisert til Bolivia. Urfolk i det økumeniske nettverket opplevde dette som en nedtrapping av urfolksengasjementet i KV. Under generalforsamlingen i Porto Alegre i 2006, ga urfolksrepresentantene som deltok, et klart uttrykk for at urfolksprogrammet i KV bør flyttes tilbake til Genève hvor de viktige avgjørelsene blir tatt og hvor en rekke internasjonale organisasjoner holder til, deriblant FN. KV besluttet høsten 2006 at urfolksprogrammet skal flyttes tilbake til Genève. KV har i 2006 også utfordret Dnk til å gå inn med midler slik at en ny urfolkskoordinator kan tilsettes i Genève. Dnk har understreket at dette bør være en felles utfordring for de nordiske kirker.

Samtidig med at dette skjedde, kom også Luthersk Verdensforbund (LVF) sterkere på banen når det gjelder deres urfolksengasjement. Som en oppfølging av LVF's generalforsamling i Winnipeg 2003 hvor LVF ble utfordret til å få etablert et urfolksprogram, ble det avholdt en internasjonal urfolkskonsultasjon i Karasjok i september 2006. Denne konsultasjonen hadde som formål å legge føringer for hvordan et urfolksprogram kan utvikles i regi av LVF. Denne saken skal behandles på rådsmøtet i LVF i Lund i mars 2007. Dnk kirke er også av LVF utfordret på å tenke økonomiske ressurser inn i dette arbeidet.

Det er ikke realistisk at Dnk kirke kan gå inn med like mye midler til hver av disse organisasjonene i 2007. Dnk bør først og fremst gå inn med midler til urfolksprogrammet i Kirkenes Verdensråd nå slik at det viktige urfolksarbeidet som har vært gjort over mange år, ikke skal falle sammen og at kontinuiteten opprettholdes. Når det gjelder LVF's urfolksarbeid, vil SKR i 2007 først og fremst kunne bidra med menneskelige ressurser inn i grunnlagstenkingen for det videre arbeidet i LVF.

Økonomiske/administrative konsekvenser

For 2007, vil SKR bruke kr. 70 000. av sine OVF midler som bidrag til KV's urfolksprogram. I samtaler mellom KV og MKR's generalsekretær, har det vært åpnet opp for samtaler om støtte over flere år (3 års periode). Det kan derfor bli aktuelt for SKR å sette av midler til dette arbeidet også i 2008-09.

Karasjokerklæringen av 22. februar 1998

24.02.1998

Etter fire dagers møte i det samiske kjerneområdet vedtok 50 urfolkrepresentanter fra hele verden "Karasjok-erklæringen" søndag 22. februar 1998:

Vi, urfolk fra hele verden, møttes i Sapmi (Sameland), Karasjok i Norge, 18.-22. februar 1998.

Vi er Aboriginere i Australia, Ainu-folket i Japan, Amungme-folket i Vest Papua, urfolk i Zimbabwe, San-folket i Botswana, Aymara i Bolivia, Batwa i Rwanda, Cree i Kanada, Igorot i Filippinene, Inuit i Grønland, Masai i Tanzania og Kenya, Maya i Guatemala, Muscogee i USA, Nahuatl i Mexico, Terena i Brasil, Quichua i Ecuador, Samer i Norge, Sverige, Finland og Russland.

Denne historiske begivenheten var et felles arrangement mellom Samisk kirkeråd og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke og Kirkenes Verdensråd. Det var første gang samefolket stod som vertskap for en internasjonal kirkelig urfolk-konferanse, og dette var den første globale konsultasjon om land og spiritualitet.

Vi kom for å dele våre erfaringer og fant styrke i å møtes. Vi har en dyp bevissthet om vårt forhold til Moder Jord og om vårt land og landområders hellighet. Vår identitet og kultur, vårt språk, vår livsfilosofi og vår åndelighet er knyttet til den totale balansen i skaperverket. Denne forbindelsen har gjort vår eksistens mulig til tross for undertrykkelse, utnyttelse og forsøk på assimilasjon fra dominerende sosiale, økonomiske, politiske, kulturelle og religiøse krefter.

Våre liv og vår åndelige arv står hele tiden, og i økende grad, overfor trusler. Vi trues av gruvedrift, tiltak for bevaring av ville dyr, tømmerhogst, vannkraftutbygging, militære installasjoner, øko-turisme og andre prosjekter. Denne utviklingen truer også våre språk. I tillegg har de grensene som kolonialismen trakk opp ved dannelsen av moderne stater, fragmentert og forstyrret våre folks måte å leve på. Ikke en gang våre hellige steder er unntatt fra slik vanhelligelse. Disse truslene har sin bakgrunn i utviklingsmodeller som rike, industrialiserte land har brakt med seg. Dette er land som forsøker å utnytte naturressurser uten hensyn til kommende generasjoner.

Globaliseringsprosessen innebærer også at vår egen måte å forholde oss til jorden på blir ødelagt. I økende grad ser vi på landområder som en handelsvare. Jordens hellighet går tapt. Fordi urfolk ikke selv har hatt kontroll over land og naturressurser har vi også fått splittelser og konflikter mellom urfolk. Dette fører inn i en individualisme som undergraver basisen for vårt kollektive liv. Det fører også til økende fattigdom blant urfolk.

Vi har også delt erfaringer om vår kamp mot disse truslene. Vi erklærer at jorden er en gave fra Skaperen og vi setter forvalteransvaret høyt, ikke bare for vår egen skyld, men for fremtidige generasjoner. Derfor er vi innstilt på å kjempe mot ødeleggelsen av våre landområder og vårt levesett.

Våre liv holdes oppe av Guds Ånd og alt ligger i Skaperens hånd. Denne visjonen gir oss styrke og retning i kampen for Moders Jords overlevelse - og for en rettferdig sameksistens blant verdens folk. Denne forståelsen må føre til handling, begrunnet i en felles tro som preges av solidaritet, verdighet og respekt.

Kirkene oppfordres til å se at de har mye å lære av urfolk når det gjelder forståelsen av Skaperverket som en helhet. Vi anerkjenner den støtte og det engasjement som kirkene har vist i kampen for urfolk. Likevel er det mye som står ugjort.

I tråd med Jesu Kristi lære som sier at "Jeg er kommet for at dere skal ha liv og overflod" (Joh. 10.10) og med ordene "...vi er alle ett legeme i Kristus, men hver for oss er vi hverandres lemmer" (Rom. 12.5) i tankene, utfordrer vi

Menigheter og bispedømmer til å

minne hverandre på at å samarbeide med urfolk er en del av kirkens kall, etablere møteplasser for urfolk slik at de kan utveksle informasjon, og motivere til økt kunnskap om urfolks rettigheter, lytte til, respektere og støtte urfolk i alle aspekter av kirkens liv, fremme bevissthet og forståelse for urfolks levemåte.

Vi utfordrer kirker og kirkeråd til å

utdype viljen til å samarbeide med, og inkludere urfolk i kirker og kirkesamfunn, fremme samarbeid med urfolks organisasjoner, være pådrivere for at regjeringer skal ratifisere og implementere internasjonale konvensjoner som styrker urfolks rettigheter, utøve press mot næringsvirksomhet slik at disse respekterer urfolks rettigheter, oppmuntre og fremme muligheter for urfolks representative deltakelse i nasjonale og internasjonale fora der tema som berører urfolk behandles, trekke seg ut av all kontakt med næringsvirksomhet som er ansvarlig for aktiviteter der urfolk og andre mennesker kommer til skade, gi urfolk tilbake landområder som kirkene har tatt fra dem i tidens løp.

I anledning av Kirkenes Verdensråd (KV) 50 års-jubileum og i rammen av den kommende jubileumsfeiringen, utfordrer vi KV, og andre internasjonale kirkeorganisasjoner til å arbeide for

å gjennomgå og vurdere gjennomføringen av tidligere vedtak i KV og andre internasjonale kirkelige organer, å sikre at det blir etablert et program for urfolk på permanent basis, med følgende ansvarsområder: etablere et nettverk for spredning av informasjon blant kirker og kirkelige organisasjoner om urfolks kamp for sine rettigheter. fremme deltakelse av urfolk-representanter og spre dokumentasjon som kan gjøre effektivt påvirkningsarbeid i disse prosessene mulig: Det permanente Forum for Urfolk. Forhandlingene vedrørende FNs Urbefolknings-erklæring. Grundig gjennomføring av FN`s Urbefolknings-tiår. Til sist henstiller vi til våre søstre og brødre blant urfolk over hele verden å styrke relasjoner og bånd oss i mellom, og fortsette kampen for anerkjennelse av våre rettigheter. Samtalen med kirkene, som vi startet i Karasjok, må fortsette. Kirkene i Finland, Norge, Russland og Sverige bør fortsatt utfordres til å støtte samene i deres kamp for land og verdighet."

Karasjok, 22.02.98

Sluttdokument fra LVF's urfolkskonsultasjon i Karasjok 20.- 24. september 2006

Urfolk ble satt på dagsordenen under LVF's generalforsamling i Winnipeg i 2003. Dette gjenspeiles i sluttdokumentet fra generalforsamlingen, der saker som angår urfolk var et de viktigste temaene. Enda viktigere var det at generalforsamlingen vedtok en resolusjon der LVF ble bedt om å ta initiativ til et særegent urfolksprogram. Det skulle sette fokus på nettverksarbeid, studiearbeid omkring evangelium, kultur og urfolks spiritualitet, og menneskerettigheter inkludert retten til land.

Dette er bakgrunnen for at vi ble invitert av LVF til å delta på en konsultasjon i Karasjok i Norge, 20.-24. september 2006. Da vi kom sammen, var vi enige om at vårt viktigste mandat var å diskutere hvordan dette urfolksprogrammet kunne initieres, tegnes opp og organiseres.

I løpet av de neste tre årene forventer vi at LVF vil gjøre følgende:

1. Etablere en rådgivingsgruppe for urfolksprogrammet. Denne rådgivingsgruppen bør gis mandat til å trekke opp retningslinjer for igangsetting og gjennomføring av urfolksprogrammet i samsvar med initiativene som generalforsamlingen i Winnipeg i 2003 tok i forhold til urfolk.

2. Etablere denne rådgivingsgruppen i løpet av 2007. Rådgivingsgruppen skal bestå av én urfolksrepresentant fra hver av de følgende regionene: Afrika, Asia, Stillehavsområdet, Latin-Amerika, Nord-Amerika, Europa – i alt seks representanter.¹

3. Gi rådgivningsgruppen mandat til å gi råd til LVF så snart representantene er oppnevnt og er i stand til å kommunisere med hverandre.

4. Besørge et budsjett for rådgivningsgruppen som setter den i stand til å møtes minst én gang hvert år. Det første arbeidsåret bør rådgivningsgruppen få muligheten til å møtes to ganger.

5. Besørge at en person i staben har urfolkshandlingsplanen som sitt hovedansvar. Denne personen bør være på plass fra 2007.

6. Sikre at saker som gjelder urfolk blir profilert på neste generalforsamling i LVF.

I vår diskusjon har vi understreket tre temaer, og diskusjonen brakte fram følgende punkter:

1. Menneskerettigheter/retten til land

Å være urfolk er å være rotfestet i landet – et territorium hvor vi er forbundet med jorden. Retten til land og territorium er avgjørende viktig for urfolks identitet, og fundamentale rettigheter som vi gjør krav på. Fra et urfolksperspektiv er retten til land og territorium et spørsmål som griper dypt inn i alle spørsmål om menneskerettigheter.

Vi vil ha en tilnærming til disse spørsmålene som gir rom for kristne verdier, og som har omsorg for hele mennesket og hele samfunnet.

Vår tilnærming til menneskerettsdimensjonen bør omfatte disse temaene:

- Rettigheter med hensyn til miljø og ressurser
- Intellektuell eiendom og tradisjonell kunnskap
- Barns rettigheter
- Kvinners rettigheter (inkludert å sette søkelys på seksuell og kjønnsbasert vold)

2. Å legge til rette for at urfolk kan arbeide i nettverk gjennom regionale og internasjonale konsultasjoner og utvekslingsprogrammer.

Et av hovedpunktene som er kommet fram under debatten, har vært behovet for at LVF bistår med å organisere møtesteder for urfolk, både på regionalt og globalt nivå. Det vil gjøre det mulig for oss å diskutere saker som gjelder kristendom og kultur, og hjelpe oss til å løse problemer i våre lokale kirker og til å vokse som folk. Det vil også gi LVF et nettverk av mennesker som kan

konsulteres i urfolksspørsmål.

Vi vet at det allerede er i gang regionale prosesser som gjelder urfolk innen LVF, og at det drives urfolksprosjekter med LVF-støtte blant medlemskirkene, samt feltarbeid. Dette arbeidet må fortsette, utvides og trygges.

Det må arbeides i nettverk med andre internasjonale og regionale kirkenettverk/økumeniske nettverk når det gjelder urfolksspørsmål, inkludert KV.

Behovet for å arbeide med utdanningsspørsmål har også vært et viktig tema for deltakerne på konsultasjonen. Urfolk har et sterkt behov for å lære om seg selv og sin kultur, og for å utveksle erfaringer med andre som er i samme eller liknende situasjon. Det innebærer også bruk av ulike medier, inkludert Internett og trykt materiell.

Det er naturlig og nødvendig at ungdom og kvinner er representert i alle deler av dette arbeidet, og at de bør få muligheten til å ha sine egne fora for å drøfte slike problemstillinger.

Nettversarbeidet skal bidra til at kulturen overlever eller vekkes til live igjen, og til at en kan eksistere i kontinuitet med sitt kulturelle opphav.

3. Teologisk og etisk studium (evangelium og kultur), og urfolks spiritualitet

Resolusjonen fra LVF's generalforsamling bad LVF om å igangsette et studiearbeid omkring evangelium, kultur og urfolks spiritualitet.

Som et første skritt forventer vi at LVF nedsetter en studiegruppe med deltakere fra urfolk på internasjonalt nivå. Gruppen kan organiseres på ulike måter, og det er viktig at ungdom og kvinner har sakssvarende representasjon i en slik gruppe. Hvis en slik gruppe etableres innenfor rammene av eksisterende studieprosjekter i LVF, må det være en forutsetning at gruppen er fri til å definere sin egen agenda, og at gruppen vil bestå av

teologer som tilhører urfolk.

Det som gjør at et studieprosjekt kan defineres som urfolksstudier, er at teologien har basis i urfolks fellesskapsforståelse og er rotfestet i fellesskapets verdisystem.

Vi vil be om at det må utvikles en urfolksteologi/urfolkshermeneutikk:

- som medfører ideologiske forandringer, og som kan endre måten å betrakte tradisjonelle kristne trosuttrykk på (kontekstualisering)
- som tar opp i seg etiske verdier fra urfolksperspektiv
- som inkluderer urfolkkvinnens perspektiver i utformingen av denne teologien
- som baserer seg på en spesifikk metodologi for urfolksteologi
- som viderefører den samtalen som er i gang/er i ferd med å utvikles

Vi vil foreslå:

- en urfolksteologi og et utvekslingsprogram (utdannelse og arbeidssted)
- et stipend for urfolksteologi
- at det opprettes regionale grupper for (urfolks)teologer
- at ungdom må være representert i prosessen med å utvikle en urfolksteologi
- at det etableres et senter (flere sentre) for urfolksteologi
- muligheten for å integrere urfolks religiøse tradisjoner i dialogprogrammer mellom ulike trosretninger

ⁱ Asiatiske deltakere på konsultasjonen anbefalte at det vurderes oppnevning av 2 representanter fra Asia til denne gruppen da Asia er en stor og mangfoldig region.